

beste staatsvorm was, kon, behalve in de eigen overtuiging, om zich heen kijkende slechts steun vinden in het beeld dat Groot-Britannië en de Verenigde Staten boden: oorlogvoerend (en met succes!) bleven beide landen trouw aan hun ongeschreven (Groot-Britannië) of geschreven (de Verenigde Staten) constitutioneel bestel. Vooral het voorbeeld van het nabije Groot-Britannië werkte inspirerend: een uit de drie grote politieke partijen voortgekomen nationale regering gaf leiding aan de oorlogsinspanning maar bleef onderworpen aan de controle en het oordeel van de gekozen volksvertegenwoordiging en toen een meerderheid der kiezers geen vertrouwen bleek te hebben in een naoorlogs bewind van de conservatieve partij, maakte (26 juli '45) het kabinet van de architect der victorie, Churchill, geruisloos plaats voor het eerste *Labour*-kabinet van Clement Attlee.

Zo diende een parlementaire democratie te functioneren.

★

Hoe koningin Wilhelmina, die zichzelf als leidsvrouwe van het Nederlandse volk zag, na de bevrijding dat leiderschap wilde uitoefenen, hebben wij in deel 9 (*Londen*)¹ weergegeven in bewoordingen welke wij hier willen herhalen.

'Een spoedige partijstrijd', schreven wij, 'wenste de koningin te voorkomen, zij meende dat het volk ook geruime tijd na de bevrijding aan die strijd geen enkele behoefte zou hebben. Er moest, dacht zij, een kabinet komen, hoofdzakelijk bestaande uit 'vernieuwde' figuren uit de Nederlandse samenleving. Zij wenste die zelf te kiezen, te benoemen dus (en eventueel te ontslaan) 'naar welgevallen'. Met die ministers naast zich zou zij in de overgangstijd persoonlijk het bewind voeren; zij vertrouwde dat in die tijd een diepgaande Grondwetswijziging voorbereid zou worden en wanneer háár als gevolg van die wijziging (die door de nieuw-gekozen Staten-Generaal met twee-derde meerderheid goedgekeurd zou moeten worden) blijvend een beslissende stem gegeven zou worden in het regeringsberaad, dan zou zij zich aan die verantwoordelijkheid niet onttrekken.'

Voor die conceptie had de koningin steun gevonden bij menige Engelandvaarder. Zij had ook op steun gehoopt bij de illegaliteit maar

¹ Nl. in de paragraaf 'Wilhelmina' van hoofdstuk 2: 'Koningin en minister-president'.